

עומק המיפתוח של מונוגרפיות לעומת מאמרים בכתבי-עת: מחקר השוואתי /
קמחי יהודה

תקציר:

מטרת המחקר היתה להשוות את עומק המיפתוח של מונוגרפיות, לעומק המיפתוח של מאמרים בכתבי-עת, לפי מילות-מפתח בשתי תקופות זמן שונות: 1950-1981 לעומת 1987-2001.

לצורך השוואה נבחרו, מכל אחת מן התקופות, 100 מונוגרפיות ו-100 מאמרים בכתבי-עת בשפה העברית, וכן 100 מונוגרפיות ו-100 מאמרים בכתבי-עת בשפה האנגלית, ובסך הכל 400 פרסומים מכל תקופה. המונוגרפיות נבחרו באקראי מתוך הקטלוג המקוון של מערכת הספריות של אוניברסיטת בר-אילן (מערכת אלי"ף), ואילו המאמרים נבחרו מתוך רמב"י (רשימת מאמרים במדעי היהדות) ומתוך מפתח סאלד, מאגר המאמרים במדעי החברה.

המדד האופרציונלי להשוואת עומקי המיפתוח היה מספר כותרי הנושא אשר ניתנו למונוגרפיות בתהליך הקיטלוג והמיון ומספר מילות-המפתח אשר ניתנו למאמרים בכתבי-עת בתהליך המיפתוח.

הממצאים הם: לגבי מונוגרפיות, ההשוואה בין התקופות מלמדת כי הן במונוגרפיות בעברית והן במונוגרפיות באנגלית, חל גידול משמעותי במספר הממוצע של כותרי-נושא שניתנו. זהו ממצא סביר לאור תהליך המחשוב של הספריות ולאור הגברת העירנות והמודעות לחשיבותו של המיפתוח לתהליך איחזור המידע.

לגבי מאמרים בכתבי-עת, המספר הממוצע של מילות-מפתח שניתנו למאמר, הן בעברית והן באנגלית, ירד בתקופה השנייה. ממצא זה מפתיע, ועל רקע ההתפתחויות שנזכרו לעיל – קשה להסבירו.

ההשוואה בין שפות העלתה כי לגבי מונוגרפיות, מספר כותרי-נושא שניתנו לאלה שנכתבו בעברית היה גדול יותר בשתי התקופות, בהשוואה למונוגרפיות באנגלית. סיבה אפשרית לכך היא מדיניות שונה של המקטלגים בספריות בר-אילן. לא כן לגבי מאמרים. שם, בתקופה הראשונה, היה מספרן של מילות-מפתח בעברית קטן יותר מאשר במאמרים באנגלית.

בהשוואה של מונוגרפיות מול מאמרים בכתבי-עת, נמצא כי בתקופה הראשונה מאמרים בכתבי-עת קיבלו מספר ממוצע של מילות-מפתח גדול באופן משמעותי, בהשוואה למספר כותרי-נושא שקיבלו מונוגרפיות, הן בעברית והן באנגלית.

בתקופה השנייה המצב היה הפוך: נמצא כי המספר הממוצע של כותרי-נושא שניתנו למונוגרפיות גדל והמספר הממוצע של מילות-מפתח שניתנו למאמרים בכתבי-עת, ירד. ירידה זו תמוהה למדי, לאור המודעות הגוברת לחשיבות המיפתוח, ואולי היא

נובעת בחלקה מרצון לחסוך בזמן המיפתוח, בשל הכמות העצומה של הפרסומים. לעומת זאת, הגידול במספר כותרי-נושא הניתנים למונוגרפיות הוא תופעה חיובית מבחינת מחפשי המידע; אולם ראוי להדגיש כי עדין קיים מצב של תת-מיפתוח לגבי מונוגרפיות, לאור העובדה שהן ארוכות בהרבה ממאמרים.

מומלץ לערוך מחקרים נוספים כדי לאשש את הממצאים שהוזכרו, וכן לשנות את מדיניות הקיטלוג של מונוגרפיות. באמצעות מתן מספר רב יותר של כותרי-נושא לכל מונוגרפיה, אפשר להגיע לעומק מיפתוח רב יותר; עומק, אשר יסייע לאיחזור טוב ויעיל יותר של המידע הכלול בה.

מס' מיון בספרייה:

025.3 קמח.עמ תשס"ב

מס' מערכת בספרייה: 528943